

Byroja e Zhvillimit të Arsimit

Udhëzues për
LËNDËT ZGJEDHORE TË LIRA
në arsimin fillor

SHKUP, 2021

Udhëzuesi për lëndët zgjedhore të lira në arsimin fillor është miratuar me vendimin nr. 02- 1154/1
më 13.07.2021

Zeqirija Hasipi, u.d. drejtor, Byroja e Zhvillimit të Arsimit

Anëtarë të grupit punues për përpilimin e Udhëzuesit:

Prof. dr. Violeta Petroska – Beshka,

Mr. Mitko Çeshllarov, Ajshe Ajrullau

PËRMBAJTJA

Parimet udhëzuese	2
Llojet e lëndëve zgjedhore të lira	5
Përcaktimi i lëndëve zgjedhore të lira në shkollë	6
Përpilimi i programeve mësimore zgjedhore të lira	8
Zgjedhja dhe organizimi i lëndëve zgjedhore të lira	9
Planifikimi dhe realizimi i mësimi	11
Përcjellja dhe vlerësimi i arritjeve të nxënësve	12
Shtojca I - Modeli i pyetësorit për interesimin fillestar	14
Shtojca II - Formulari për përpilimin e programit mësimor për lëndën zgjedhore të lirë	16
Shtojca III - Formulari për planifikimin e orëve për realizimin e lëndës së lirë zgjedhore	19

PARIMET UDHËZUESE

Lëndët e lira zgjedhore kanë për qëllim të sigurojnë zhvillimin e potencialeve të secilit nxënës dhe të kontribuojnë në motivimin e nxënësve për të mësuar dhe për orientim të pavarur në arsimin e mëtejshëm. Për të arritur qëllimin, organizimin, planifikimin dhe zbatimin e lëndëve të lira zgjedhore udhëhiqen nga parimet e mëposhtme:

1. Secila lëndë e lirë zgjedhore kontribuon në përvetësimin e kompetencave të përcaktuara me standardet nacionale për arsimin fillor.

Çdo lëndë e lirë zgjedhore planifikohet rreth kompetencave të veçanta (njohuri, aftësi dhe vlera/qëndrime) që përfshihen në standardet nacionale. Duke qenë se standardet nacionale tregojnë kompetencat që nxënësit duhet të fitojnë gjatë arsimit fillor, lëndët e lira zgjedhore në veçanti nuk pritet gjithmonë të mundësojnë përvetësimin e kompetencave të parashikuara plotësisht, por të kontribuojnë në përvetësimin e tyre.

Shumica e kompetencave nga standardet nacionale fitohen përmes mësimit të lëndëve të detyrueshme, por mes tyre ka disa që nuk mbulohen plotësisht nga rezultatet e të nxënësve dhe / ose aktivitetet mësimore të lëndëve të detyrueshme. Pikërisht nga lëndët zgjedhore të lira pritet që ata të ofrojnë plotësimin e nevojshëm të njohurive, aftësive dhe vlerave/ qëndrimeve që mbulohen pjesërisht nga lëndët e detyrueshme.

2. Shkolla ofron lëndë zgjedhore të lira sipas interesave të nxënësve.

Shkolla duhet të ofrojë një diapazon të gjerë lëndësh të ndryshme me zgjedhje të lirë nga kategori të ndryshme që janë në varësi të interesave të nxënësve, sipas moshës dhe nevojave të tyre aktuale. Me rëndësi të veçantë është që lëndët zgjedhore të ofruara të jenë tërheqëse për shumicën e nxënësve. Atraktiviteti i tyre varet nga fakti nëse nxënësit do t'i gjejnë ata interesante, të dobishëm dhe argëtues. Me fjalë të tjera, lëndët zgjedhore të lira duhet të dallohen nga lëndët e detyrueshme jo vetëm në temat / përmbajtjet në të cilat fokusohen, por edhe në qasjen e përgjithshme për realizimin e përmbajtjeve.

Lëndët zgjedhore të lira duhet t'u ofrojnë nxënësve përvoja të veçanta përmes të cilave ata mund të fitojnë kompetenca në fushën njohëse, emocionale, sociale dhe psikomotorike, në përputhje me karakteristikat e tyre zhvillimore, potencialet dhe afinitetet. Përveç kësaj, lëndët zgjedhore të lira pritet t'u mundësojnë nxënësve të zbulojnë "pikat e forta" dhe aftësitë e tyre që mund të mos jenë të dukshme në orët e tjera dhe kështu të afirmohen para shokëve të klasës. Në këtë mënyrë, lëndët zgjedhore të lira zhvillojnë qëndrimin pozitiv të nxënësve ndaj shkollës dhe i motivojnë ata për arritje më të larta në lëndët e detyrueshme. Me fjalë të tjera, lëndët zgjedhore të lira, të cilat pasurojnë veprimtarinë arsimore të shkollës dhe perceptohen si interesante dhe të dobishme nga nxënësit, që kontribuojnë në përmirësimin e tërheqjes së përgjithshme të vetë shkollës dhe përmirësimin e klimës së përgjithshme të të mësuarit në shkollë.

3. Lëndët e lira zgjedhore janë inkluzive.

Lëndët zgjedhore të lira duhet të jenë në dispozicion për të gjithë nxënësit. Kriteri i vetëm për përfshirjen e nxënësve në një lëndë të caktuar zgjedhore të lirë është interesi i shprehur, pavarësisht nga gjinia / seksi, përkatësia etnike, aftësitë, gjendja socio-ekonomike, gjendja shëndetësore,

suksesi në lëndët e detyrueshme dhe / ose dallimet e tjera. Duke pasur parasysh se gjatë realizimit të tyre ka një hapësirë të hapur për respektimin e stilit të mësuarit dhe shpejtësinë në mësim si dhe përparimin e secilit nxënës, lëndët zgjedhore të lira duhet të jenë një mbështetje për nxënësit me nevoja të veçanta arsimore, si dhe nxënësit të cilët janë të talentuar në fusha të ndryshme.

Me rëndësi të veçantë që aktivitetet mësimore brenda lëndëve me zgjedhje të lirë të orientohen drejt nxënësve dhe të harmonizohen me nevojat e tyre individuale, me respekt të plotë për dallimet midis nxënësve. Kjo siguron një mundësi për secilin nxënës të njihet dhe të zhvillojë maksimalisht aftësitë, potencialet dhe njohuritë e tyre. Në të njëjtën kohë, një qasje e tillë kontribuon në zhvillimin e vetëbesimit të nxënësve, por edhe për të besuar se aftësitë e tyre nuk jepen një herë e përgjithmonë dhe se ata mund të zhvillohen duke punuar në vetvete. Një qëndrim i tillë ndaj aftësive të tyre i ndihmon nxënësit të vendosin qëllime realiste që janë në përputhje me karakteristikat dhe aftësitë e tyre dhe të mos heqin dorë lehtë kur përballen me vështirësi në arritjen e qëllimeve të përcaktuara.

Organizimi i lëndëve të lira zgjedhore inkurajon përzierjen e nxënësve të viteve të ndryshme brenda të njëjtës periudhë arsimore. Përfitimet kryesore të një qasjeje të tillë janë se ajo mundëson mësimin e nxënësve "më të vegjël" nga ata "më të mëdhenjtë" përmes bashkëpunimit të ndërsjellë dhe zhvillimit të përgjegjësisë sociale midis nxënësve "më të vjetër" në marrëdhëniet me "më të rinjtë".

4. Lëndët zgjedhore të lira janë të ndjeshme ndaj gjinisë dhe promovojnë barazinë gjinore

Shumë lëndë të lira zgjedhore mund të promovojnë barazinë gjinore duke përjashtuar stereotipet eksplicite gjinore nga përmbajtja e tyre dhe duke përfshirë përmbajtje që ofron modele pozitive identifikimi si për djemtë ashtu edhe për vajzat dhe bën thirrje për një qasje kritike ndaj pabarazisë gjinore. Me fjalë të tjera, kurdo që është e mundur, lëndët zgjedhore të lira duhet të përdoren për të vënë në dukje pasojat negative të respektimit të ngurtë të normave, pritjeve dhe roleve gjinore, dhe se gjinia / seksi nuk duhet të jetë baza për vlerësime dhe fuqi të ndryshme.

Përveç kësaj, në mesin e lëndëve zgjedhore të lira të ofruara duhet të ketë ato që janë të angazhuar të paktën pjesërisht për të fituar njohuri se normat dhe rolet gjinore nuk janë të fiksuara, si dhe se stereotipet gjinore mund të çojnë në pasoja serioze individuale dhe shoqërore, më problematike nga e cila është prevalencë e lartë e dhunës me bazë gjinore. Pritet që raste të tilla, përmes përmbajtjes së treguar, do të mundësojnë ndërtimin e një qëndrimi negativ ndaj të gjitha llojeve të diskriminimit gjinor, përfshirë diskriminimin e bazuar në orientimin seksual.

Barazia gjinore gjithashtu mund të promovohet duke stimuluar interesin e nxënësve për të marrë pjesë në lëndët zgjedhore të lira pavarësisht gjinisë / seksit, pra të lirë nga presioni i pritjeve stereotipike në lidhje me gjininë / seksin. Kjo është veçanërisht e rëndësishme kur bëhet fjalë për artikujt që mjedisi i konsideron gjininë / gjininë tipike (për shembull, lënda zgjedhore gatim) ose gjininë / seksin e ndarë (siç janë shumë sende sportive-rekreative).

5. Kurdo që është e mundur, lëndët zgjedhore të lira zhvillojnë kompetenca ndërkulturore të nxënësve.

Shkolla duhet të përdorë lëndët zgjedhore të lira për të inkurajuar zhvillimin e kompetencave ndërkulturore të nxënësit dhe për të promovuar karakterin multikulturor / multi-etnik të vendit tonë. Një qasje në atë drejtim është ofrimi i lëndëve që përfshijnë përmbajtje multikulturore dhe kështu ofrojnë njohuri për ngjashmëritë dhe dallimet në kulturat e bashkësive të ndryshme etnike që jetojnë në vendin tonë. Një qasje tjetër është organizimi i realizimit të lëndëve zgjedhore të lira (të paktën gjysma e atyre të ofruara) në një mënyrë që siguron ndërveprim midis nxënësve që mësojnë në

gjuhë të ndryshme mësimore. Qasja e tretë është një kombinim i dy atyre të mëparshme - realizimi i lëndëve me zgjedhje të lirë që përfshijnë përmbajtje multikulturore mund të bëhet përmes ndërveprimit midis nxënësve nga gjuhë të ndryshme mësimore.

Qasja e parë mund të zbatohet në të gjitha shkollat, pavarësisht nga gjuha e mësimit. Kjo do të thotë që çdo shkollë duhet të ofrojë lëndë zgjedhore të lira të cilat i dedikohen plotësisht ose pjesërisht fitimit të njohurive për tiparet kulturore / etnike të të gjithë njerëzve që jetojnë në vendin tonë, si dhe theksimin e interesave dhe vlerave të përbashkëta të të gjithë qytetarëve që i përkasin e etnive të ndryshme. Nënkuptohej, disa lëndë zgjedhore të lira nuk do të jenë në gjendje të përfshijnë përmbajtje multikulturore (të tilla si kur bëhet fjalë për kiminë ose fizikën), por secila shkollë duhet të shfrytëzojë çdo mundësi për t'i dhënë një karakter multikulturor të gjitha lëndëve zgjedhore të lira. Në të njëjtën kohë, ajo imponon një përgjegjësi mbi shkollën që të parandalojë përmes lëndëve zgjedhore të lira të promovojë stereotipet për bashkësitë e tjera etnike dhe të theksojë etnocentrizmin, domethënë të vlerësojë veçoritë kulturore të bashkësive të tjera etnike përmes prizmit të kulturës së tyre.

Dy qasjet e tjera janë të zbatueshme vetëm në shkollat dygjuhëshe dhe tre gjuhëshe, në të cilat një pjesë e mirë e lëndëve zgjedhore të lira mund të realizohen me grupe "të përziera" të nxënësve që mësojnë në gjuhë të ndryshme mësimore. Qasjet me grupet e nxënësve "të përziera" nga ana gjuhësore janë më të lehtë për t'u aplikuar kur bëhet fjalë për lëndët zgjedhore të lira, aktivitetet e të cilave lejojnë që ndërveprimi midis nxënësve të mos jetë shumë i varur nga komunikimi verbal (veçanërisht në mjedise ku nxënësit nuk dinë sa duhet për gjuhën e "tjetrit"). Këto qasje do të promovojnë integrimin ndëretnik nëse lëndët realizohen me grupe nxënësish të balancuar nga ana gjuhësore, duke respektuar rregullat për zhvillimin e aktiviteteve dygjuhëshe dhe trajtimin e barabartë të të gjithë nxënësve të përfshirë, pavarësisht nga gjuha e mësimit, përkatësisht përkatësia etnike e nxënësve.

6. Lëndët zgjedhore të lira janë po aq të rëndësishme sa lëndët e detyrueshme.

Udhëheqësia e shkollës dhe mësimit duhet të angazhohen për zbatimin e lëndëve zgjedhore të lira me të njëjtin angazhim si lëndët e detyrueshme. Mësimit duhet të forcojnë kompetencat e tyre për të zbatuar lëndë zgjedhore të lira, veçanërisht kur bëhet fjalë për ata jashtë arsimit të tyre formal. Për të gjitha lëndët zgjedhore të lira që i përkasin fushave që nuk mbulohen nga lëndët që ata mësojnë, mësimit duhet të kenë afinitete dhe njohuri shtesë për fushën së cilës i referohet lënda, por edhe aftësi të përshtatshme për realizimin e orëve në këto lëndë përmes aplikimit të qasjeve moderne, bazuar në aktivitetet e orientuara ndaj nxënësit.

LLOJET E LËNDËVE ZGJEDHORE TË LIRA

Në periudhën e parë arsimore (klasat I-III) lëndët zgjedhore të lira realizohen në formën e **aktiviteteve të lira** të drejtuara nga mësimit klasor përgjegjës për klasën në marrëveshje me nxënësit. Në kohën e caktuar për lëndën zgjedhore të lirë (2 orë mësimore në javë), secili nxënës inkurajohet të zgjedhë atë që dëshiron të bëjë me nxënësit e tjerë të grupit, përveç asaj që është mësuar tashmë gjatë javës. Për shembull, një grup nxënësish mund të vizatojë për një temë të zgjedhur prej tyre, një grup tjetër mund të dramatizojë një tekst, një i tretë mund të kërcëjë në një pjesë të caktuar të muzikës, etj. Përndryshe, e gjithë paralelja mund të zgjedhë një aktivitet të përbashkët që është në funksion të:

- mbështetjes së **zhvillimit personal dhe shoqëror të nxënësve** (për shembull, një nga disa punëtori të edukimit për aftësitë jetësore të ofruara),

- të zgjerojë / thellojë njohuritë përmes **aktiviteteve të projektit** nga një lëndë ose nga një temë që lidh disa lëndë, të tilla si bërja e një herbarium nga bimët dhe shënimi i emrave të tyre (shkencat natyrore dhe gjuhë amtare), ose shfaqja grafike e të dhënave në ambientet e shkollës, bankat, karriget etj. (matematikë dhe shoqëri) dhe
- zhvillimit të **aftësive bazë të TIK -ut**, të tilla si përdorimi i programeve të vizatimit në kompjuter, përdorimi i tastierës për shtypjen, etj.

Nxënësve nga periudha e dytë dhe e tretë e arsimit fillor (klasa IV-VI dhe VII-IX) u ofrohet të zgjedhin **nga katër kategori të lëndëve zgjedhore të lira:**

- (1) lëndë zgjedhore **për zgjerimin / thellimin e njohurive** të lëndëve të detyrueshme (shembull: analiza dhe shkrimi i poezisë, rezonimi matematiko-logjik, mbrojtja e mjedisit, kultura klasike, gratë gjatë historisë, programimi, piktura / skulptura, këngët solo, vallet popullore),
- (2) lëndët zgjedhore për të mbështetur **interesat e nxënësve që nuk janë pjesë e programeve mësimore** (shembull: fotografi, kopshtari / hortikulturë, punëtori teatri, gatimi, gdhendja, origami, modelimi),
- (3) lëndët zgjedhore për të mbështetur **zhvillimin personal dhe shoqëror të nxënësve** (shembull: arsimimi i aftësive të jetës, edukimi për barazinë gjinore, punëtori multikulturore, edukimi financiar),
- (4) lëndët zgjedhore **me karakter sportiv-rekreativ**¹ (shembull: futboll, basketboll, hendboll, volejball, pingpong, joga, pilates, vallëzim modern).

Lista e lëndëve të këtij lloji mund të ndryshojë nga një periudhë në tjetrën në arsimin fillor në mënyrë që të monitorohen dallimet në moshë në interes të nxënësve dhe mundësitë e personelit mësimor të përfshirë në mësimin klasor dhe mësimin lëndor.

Nxënësit zgjedhin dy lëndë zgjedhore të lira gjatë një viti shkollor - një për të parin dhe një tjetër për gjysmëvjetorin e dytë. Lëndët që nxënësi do të zgjedhë për vitin shkollor aktual duhet t'i përkasin kategorive të ndryshme. Gjithashtu, gjatë një periudhe arsimore, nxënësi nuk mund të zgjedhë të njëjtën lëndë dy herë, përveç nëse bëhet fjalë për lëndë nga e njëjta fushë që janë në nivele të ndryshme (për shembull, Programimi 1 dhe Programimi 2). Në realizimin e aktiviteteve në një lëndë të caktuar zgjedhore marrin pjesë nxënës që ndajnë një interes të përbashkët, pavarësisht nëse ata mësojnë në të njëjtën klasë (për shembull, IVa), në klasa të ndryshme të të njëjtit vit (për shembull, klasa VI) ose në vite të ndryshme brenda të njëjtës periudhë arsimore (për shembull, klasa VII - IX). Prandaj, është e rëndësishme që i gjithë grupi të marrë pjesë së bashku dhe vazhdimisht në realizimin e lëndës zgjedhore.

PËRCAKTIMI I LËNDËVE ZGJEDHORE TË LIRA NË SHKOLLË

Duke pasur parasysh që në periudhën e parë arsimore lëndët zgjedhore të lira realizohen në formën e aktiviteteve të lira që organizohen në kuadër të paraleles në formën e punës në grupe të vogla ose me tërë klasën. Mësimdhënësi klasor u ofron nxënësve një zgjedhje midis dy llojeve të punës dhe organizon aktivitetet të lirë sipas interesit të shprehur të shumicës së nxënësve në klasë. Nëse nxënësit zgjedhin të punojnë së bashku, gjëja tjetër që u ofrohet është të zgjedhin nëse aktiviteti do të jetë në funksion të

¹ Nxënësit që marrin pjesë në klubet e sportit, në kuadër të aktiviteteve jashtëmësimore, nuk mundin të zgjedhin një sport të njëjtë si lëndë zgjedhore.

mbështetjes së zhvillimit personal dhe shoqëror, zgjerimit / thellimit të njohurive përmes aktiviteteve të projektit, ose zhvillimit të aftësive bazë të TIK -ut.

Në periudhën e dytë dhe të tretë arsimore, listat e lëndëve zgjedhore të lira që do të ofrohen varen nga interesat e vetë të vetë nxënësve të shprehura në një nivel shumë më specifik. Prandaj, listat ndryshojnë nga një periudhë e arsimit fillor në tjetrin dhe nga një shkollë në tjetrën. Kjo do të thotë që secila shkollë ofron dy lista - njëra për nxënësit e klasës së dytë dhe tjetra për klasat e treta. Për më tepër, çdo shkollë është e detyruar të ofrojë të paktën tre lëndë zgjedhore në secilën prej katër kategorive të theksuara² në secilën periudhë arsimore. Përcaktimi i listës së artikujve të ofruar paraprihet nga një procedurë e përbërë nga hapat e mëposhtëm:

1. Realizimi i anketës

Në fund të çdo viti shkollor, shkolla, përmes mësuesve dhe bashkëpunëtorëve profesionistë, bën një anketë për interesin e nxënësve në fushat / temat e secilës kategori të lëndëve zgjedhore të lira.

Sondazhi zhvillohet në formën e një pyetësi që u jepet të gjithë nxënësve nga të dy ciklet arsimore dhe plotësohet në mënyrë anonime. Pyetësi ofron një listë të një sërë fushash nga të cilat mund të merren lëndë zgjedhore të lira brenda secilës prej katër kategorive. Lista është përpiluar nga persona përgjegjës në shkollë, në bazë të ofertave nga mësime të mëdha dhe lëndët e zgjedhura nga nxënësit në gjeneratat paraprake³.

Kështu, në kategorinë për zgjerimin / thellimin e njohurive, duhet të ketë lëndë zgjedhore të lira që lidhen me të gjitha lëndët e detyrueshme (të paktën një zgjedhje për secilën lëndë të detyrueshme), përveç arsimit fizik dhe shëndetësor⁴, dhe gjuhëve të huaja⁵. Për më tepër, nxënësve u jepet mundësia të shtojnë tema / fusha të tjera për të cilat duan të kenë një zgjedhje të lirë. Në shtojcën I është dhënë një pyetësor model për interesin fillestar të nxënësve. Modeli jep vetëm shembuj që, në shumicën e rasteve, shkollat duhet të rishikojnë për të pasqyruar specifikat e shkollave (interesat e nxënësve dhe mundësitë e shkollës).

2. Formimi i listave të lëndëve të lira zgjedhore

Rezultatet e sondazhit publikohen në faqen e internetit të shkollës ose në tabelën e njoftimeve të shkollës për të qenë të dukshme për nxënësit dhe prindërit / kujdestarët.

Në bazë të rezultateve të fituara formohen listat e lëndëve të lira zgjedhore për të dy periudhat arsimore⁶, ndërsa kujdes i veçantë është treguar: (1) të përfshihen të gjitha lëndët që mbulojnë fushat / temat për të cilat të paktën 15 nxënës nga periudha specifike arsimore kanë shprehur interes dhe (2) të kenë ofruar të paktën tre lëndë brenda secilës kategori lëndësh. Listat publikohen në faqen e internetit të shkollës jo më vonë se 15 prill i vitit të kaluar shkollor.

² Përfshihen shkollat me një numër të vogël nxënësish në të cilat lista e lëndëve zgjedhore, në marrëveshje me nxënësit (d.m.th. me prindërit / kujdestarët e tyre), mund të jetë më e kufizuar.

³ Në vitin e parë të zbatimit të planit mësimor në një periudhë të caktuar arsimore, pyetësi përfshin vetëm tema / fusha të ofruara nga mësime të mëdha.

⁴ Një listë për periudhën e dytë arsimore ofrohet pasi mësimi fillon të realizohet në atë periudhë sipas programit të ri.

⁵ Një listë për periudhën e dytë arsimore ofrohet pasi mësimi fillon të realizohet në atë periudhë sipas programit të ri.

⁶ Një listë për periudhën e dytë arsimore ofrohet pasi mësimi fillon të realizohet në atë periudhë sipas programit të ri.

3. Përcaktimi i mësimdhënësve për realizimin e lëndëve të lira zgjedhore

Bazuar në listat e përcaktuara të lëndëve zgjedhore të lira (për interesin e shprehur nga nxënësit), pas interesit të shprehur nga mësimdhënësit dhe/ose me propozimin e aktiveve profesionale dhe drejtorit, këshilli i mësuesve përcakton mësimdhënësit që do të jenë përgjegjës për realizimin e tyre.

Megjithatë merret parasysh se lëndët për zgjerimin/thellimin e përmbajtjes së lëndëve të detyrueshme mund të drejtohen vetëm nga mësimdhënësit nga lëndët / fushat përkatëse. Për kategoritë e tjera të lëndëve, angazhimi i mësimdhënësit nuk duhet të lidhet drejtpërdrejt me lëndët që ai / ajo mëson nëse ai / ajo ka prirje personale dhe ka fituar ekspertizë shtesë në mësimin e një lënde nga një temë / fushë e caktuar (për shembull, një mësues i shkencave mund të jetë përgjegjës për lëndën zgjedhore të lirë në vallëzimin modern ose shkrim -leximin financiar). Nëse shkolla nuk ka një mësues i cili mund të realizojë një nga lëndët zgjedhore të lirë për të cilat vetë nxënësit kanë shprehur interes, shkolla (me mbështetjen e komunës) duhet të punësojë një mësues nga një shkollë tjetër ose një person tjetër që ka të nevojshme kompetencat për të realizuar lëndën specifike.

PËRPILIMI I PROGRAMEVE MËSIMORE PËR LËNDËT E LIRA ZGJEDHORE

Mësimdhënësit e përzgjedhur për realizimin e lëndëve zgjedhore të lira në shkollë janë përgjegjës për përgatitjen e një programi mësimor për lëndën e tyre.⁷

Formulari për programin mësimor (I prezantuar në **Shtojcën II**) I përfshin pjesët vijuese dhe komponentat:

Pjesa e 1: Lidhja me standardet nacionale

Kjo pjesë radhit kompetencat e standardeve nacionale që zhvillohen përmes realizimit të lëndës (p.sh. njohuritë, aftësitë dhe qëndrimet / vlerat për përvetësimin e të cilave lënda kontribuon)

Pjesa e 2.: Rezultatet e mësimin

Ky seksion radhit temat dhe për secilën temë përcaktohen komponentat e mëposhtëm të cilët tregojnë se çfarë pritet të arrihet duke studiuar / ndjekur temën dhe në çfarë mënyre:

- **Njohuri/shkathhtësi** (që pritet që nxënësi të dijë dhe njoh sipas mësimin/përcjelljes së temës)
- **Qëndrimet/vlerat** (cilat qëndrime dhe vlera duhet të ndërtojë nxënësi duke mësuar / ndjekur temën)
- **Përmbajtja dhe termat dhe numri i orëve** (cilat përmbajtje përbëjnë temën, cilat janë termat kryesorë që nxënësit duhet të mësojnë brenda secilës përmbajtje dhe sa orë duhet t'i kushtohen secilës përmbajtje)

⁷ Lëndët me zgjedhje të lirë në të gjitha kategoritë përveç të parës mund të ofrohen si në periudhën arsimore të dytë ashtu edhe të tretë. Mësimdhënësi përgjegjës për atë lëndë mund të ofrojë një program për të dyja periudhat, dhe kur planifikon realizimin e mësimeve, karakteristikat e moshës së nxënësve do të duhet të merren parasysh.

- **Shembujt e aktiviteteve** (llojet e ndryshme të aktiviteteve të cilat nxënësit do të arrijnë me njohuritë/ shkathtësitë/ vlerat e ndërlidhura me përmbajtjet konkrete.

Programi mësimor i përgatitur nga mësimdhënësi përgjegjës u dërgohet bashkëpunëtorëve profesionistë dhe së bashku me ata harmonizohet me kërkesat e deklaruara në formular. Me përfundimin e këtij procesi, programi i dërgohet Byrosë së Zhvillimit të Arsimit për opinion profesional. Pas mendimit pozitiv të shprehur nga Byroja, drejtori i shkollës e miraton atë për realizim. Lëndët e lejuara shpallen në ueb faqen e internetit të shkollës. Afati i fundit për publikimin e tyre është 25 gusht, pak para fillimit të vitit shkollor.

Nëse lista e lëndëve zgjedhore të lira të shkollës përmban ato që janë miratuar më parë për një shkollë tjetër dhe janë të vendosura në faqen e internetit të Byrosë së Zhvillimit të Arsimit, shkolla mund të shkarkojë për ato lëndë, t'i publikojë ato në faqen e saj të internetit (me një shënim se janë ndërmarrë) dhe në përputhje me to për të realizuar mësimin.

ZGJEDHJA DHE ORGANIZIMI I LËNDËVE TË LIRA ZGJEDHORE

Në javën e parë të shtatorit, secili nxënës (me mbështetjen e prindit / kujdestarit), nga lista e lëndëve zgjedhore të lira të publikuar në faqen e internetit të shkollës, duhet të zgjedhë lëndët që do të mësojnë / ndjekin në vitin aktual shkollor. Ai e bën zgjedhjen duke renditur dy objekte nga kategori të ndryshme që janë zgjedhja e tij e parë dhe dy objekte të tjera nga e njëjta ose kategori të tjera që janë zgjedhja e tij e dytë. Kjo i lejon shkollës të shpërndajë lëndët zgjedhore të lira sipas gjysmëvjetorit dhe t'i sistemojë nxënësit në grupe bazuar në zgjedhjen e parë, dhe të marrë në konsideratë zgjedhjen e dytë nëse nuk ka mjaft nxënës të interesuar për të formuar një grup për një lëndë të caktuar zgjedhore vitin shkollor ose nëse shkolla nuk mund të sigurojë kushte të përshtatshme hapësinore për realizimin e një lënde të caktuar zgjedhore.

Kur caktoni nxënës sipas zgjedhjes së bërë, merret parasysh që grupi / grupet për një lëndë të caktuar zgjedhore të lirë mund të përbëhen nga nxënës që mësojnë në të njëjtën paralele (për shembull, IV^a), në paralele të ndryshme të të njëjtit vit ose në vite të ndryshme brenda së njëjtës periudhë arsimore (për shembull, klasa VII - IX).

Në shkollat ku mësimi zhvillohet në dy ose tre gjuhë, të paktën gjysma e lëndëve zgjedhore të lira realizohen me grupe të përziera gjuhësore të nxënësve nga gjuhë të ndryshme mësimore (përfshirë nga kjo janë shkollat që arrijnë shumëgjuhësinë përmes shkollave rajonale në përbërjen e tyre). Duhet të kihet parasysh se më të përshtatshmet për të punuar me grupe "të përziera" nga ana gjuhësore janë lëndët zgjedhore që përfshijnë aktivitete që nuk mbështeten vetëm në komunikimin verbal midis nxënësve. Kështu, për shembull, lëndët zgjedhore që lidhen me analizimin dhe shkrimin e poezisë ose shkrim-leximit financiar janë më të vështira për t'u zbatuar në grupe të tilla, në krahasim me lëndët zgjedhore që lidhen me programimin dhe artet dhe ato të natyrës sportive-rekreative, të cilat janë shumë më të lehta për t'u zbatuar në "Grupe të përziera. Në çdo rast, përgjegjës për realizimin e lëndëve me zgjedhje me grupe nxënësish "të përzier" janë të paktën dy mësues (një nga secila gjuhë mësimore e përfaqësuar), të cilët kryejnë aktivitetet në dy gjuhë, me trajtim të barabartë të dy gjuhëve të përfaqësuar të mësimdhënies dhe të gjithë nxënësve të përfshirë.

Për organizimin dhe realizimin e suksesshëm të lëndëve zgjedhore të lira, shkolla është e detyruar të sigurojë fondet dhe materialet e nevojshme. Për shembull, nëse nxënësit janë të interesuar të mësojnë gatim ose kopshtari / hortikulturë, shkolla duhet të sigurojë vegla dhe vegla gatimi, pra mjete dhe pajisje të tjera për mbjelljen dhe rritjen e bimëve. Për më tepër, shkolla duhet të bëjë një organizim optimal të hapësirës, i udhëhequr nga programet për lëndët zgjedhore. Duhet të kihet parasysh se lëndët zgjedhore mund të ndryshojnë sipas kushteve hapësinore që kërkojnë, kështu që disa kurse mund të organizohen plotësisht ose pjesërisht brenda shkollës (klasë, palestër, kuzhinë shkollore), dhe të tjera jashtë (oborrin e shkollës, shesh lojërash, sporte fushë, etj). Rekomandohet që kur organizoni lëndët zgjedhore falas pas semestrit, shkolla të udhëhiqet nga nevoja për të siguruar kushte të përshtatshme hapësinore në përputhje me kërkesat për secilën lëndë me zgjedhje.

Për të shmangur ndërlikimet në lidhje me kohën e mbajtjes së lëndëve zgjedhore të lira dhe sigurimin e kushteve hapësinore për këtë, shkollat pritet të caktojnë data fikse për realizimin e tyre gjatë javës. Kjo do të thotë që orari duhet të përfshijë dy terma në orarin javor (për shembull, ora e pestë të mërkurën dhe ora e parë të premten) që do të zbatohen për të gjitha klasat nga e njëjta periudhë mësimore. Kjo do t'i lejojë nxënësit të largohen nga klasat e tyre, të rigrupohen dhe të ndjekin një orë zgjedhore të lirë. Nëse formohen disa grupe për të njëjtën lëndë zgjedhore, dhe mësimi për atë lëndë kryhet vetëm nga një mësues, atëherë shkolla përcakton disa terma gjatë javës, të gjitha të vendosura pas përfundimit të mësimin të lëndëve të detyrueshme, brenda detyrueshme qëndrimi në shkollë (5 orë për nxënësit nga e dyta dhe ora e 6 për nxënësit nga periudha e tretë arsimore).

PLANIFIKIMI DHE REALIZIMI I MËSIMIT

Lëndët zgjedhore të lira udhëhiqen nga mësime të mësimdhënësve të periudhës arsimore përkatëse⁸, të cilët emërohen si përgjegjës për realizimin e tyre, dhe nëse është e nevojshme, mësime të tjerë, prindër / tutorë ose vullnetarë të bashkësisë mund të përfshihen në punën e klasës si asistentë. Mësime të mësimdhënësve përgjegjës për realizimin e lëndës bën planifikimin, bazuar në programin mësimorë.

Për lëndët e lira zgjedhore, planifikohet vetëm realizimi i orëve, dhe për këtë qëllim përdoret formulari i dhënë në **Shtojcën III**. Sipas formularit, për secilën temë të mësimdhënësve merr njohuritë / aftësitë dhe qëndrimet / vlerat që shprehen në programin mësimorë. Pastaj, për çdo orë, theksohen:

- 1) **fëmijët** për realizimin e orës,
- 2) **përmbajtjet dhe temat** (nacionet) konkrete që janë planifikuar të përfshihen në orë (të marra drejtpërdrejt nga programi mësimorë),

⁸ Lëndët zgjedhore të lira në klasën IV dhe V realizohen nga mësime të mësimdhënësve klasorë dhe / ose mësime të mësimdhënësve lëndorë, dhe në klasat VI-IX vetëm nga mësime të mësimdhënësve lëndorë.

- 3) **skenari i orës** – përshkrim i hollësishëm, në hapa, i aktiviteteve të nxënësve të planifikuar për orën mësimore (sipas modelit të skenarit për planifikimin e mësimit nga lëndët e detyrueshme)⁹ dhe
- 4) **mjetet** e nevojshme për realizimin e aktiviteteve të përshkruara në skenar.

Planifikimi javor i realizimit të mësimit në një paralele të caktuar përmban vetëm kushtet e parashikuara për realizimin e orëve nga lëndët e lira zgjedhore (dy terma - një për çdo orë mësimore). Duke pasur parasysh se realizimi i një lënde të caktuar zgjedhore me përzgjedhje të lirë nuk lidhet me një paralele të caktuar, por me një grup nxënësish që mund t'i përkasin paraleleve / klasave të ndryshme dhe në të njëjtën kohë, për nxënësit e një paralele mund të jenë disa lëndë të lira zgjedhore realizuar paralelisht, në planifikimin javor mjafton të shkruhen vetëm kushtet në të cilat realizohen këto lëndë (për shembull, 3 orë të mërkurën dhe 2 orë të premten). Rekomandohet (siç është shpjeguar më parë) që të caktohen datat për realizimin e lëndëve të lira zgjedhore.

Realizimi i lëndëve zgjedhore të lira duhet të trajtohet me seriozitet të njëjtë me realizimin e lëndëve të detyrueshme. Këto lëndë u japin mësimdhënësve më shumë liri për të përdorur qasje të ndryshme mësimore, por nuk do të thotë se ato zvogëlojnë përgjegjësinë e tyre për realizimin e suksesshëm të mësimdhënies dhe arritjen e rezultateve të pritshme të mësimit. Duke marrë parasysh që oferta e lëndëve të lira zgjedhore bëhet në bazë të interesave të shprehura të nxënësve, dhe realizimi i tyre është në funksion të përmbushjes së interesave të nxënësve nga fusha të caktuara, përfshirja e të gjithë nxënësve si aktorë aktivë gjatë orëve të mësimit të këto lëndë janë thelbësore. Është shumë e rëndësishme të zbatohet mësimi bashkëpunues, por edhe një qasje e individualizuar për mësimin e lëndëve zgjedhore të lira, sepse çdo nxënës i përfshirë në një lëndë të caktuar pritet të ketë përfitime prej saj.

MONITORIMI DHE VLERËSIMI I TË ARRITURAVE TË NXËNËSVE

Mësimdhënësit të cilët i zbatojnë lëndët e lira zgjedhore duhet të monitorojnë dhe vlerësojnë vazhdimisht përparimin e secilit nxënës të përfshirë. Edhe para fillimit të realizimit të mësimdhënies, mësimdhënësit (në bashkëpunim me zbatuesit e tjerë të përfshirë, nëse ka) duhet të planifikojnë mënyrën e monitorimit të nxënësve.

Gjatë realizimit të mësimit, mësimdhënësi:

- monitoron dhe regjistron **rregullsinë** e secilit nxënës,
- monitoron **angazhimin** e secilit nxënës gjatë aktiviteteve dhe kontributin që ai ka në realizimin e tyre dhe
- monitoron dhe vlerëson përparimin e secilit nxënës në marrjen e njohurive, aftësive dhe vlerave/ qëndrimeve të ofruara nga programi që rezulton.

Vlerësimi i përparimit të nxënësve duhet të bazohet në parimet e vlerësimit formues. Kjo do të thotë që gjatë realizimit të mësimave, nxënësit duhet të marrin reagime nga mësimdhënësi për arritjet dhe

⁹ Nëse është një program mësimor për lëndë zgjedhore të lira që ofrohet si në periudhën e dytë ashtu edhe në atë të tretë arsimore, skenari i mësimit do të duhet të sigurojë aktivitete dhe mjete për realizimin e tyre që korrespondojnë me karakteristikat e moshës së nxënësve nga të dyja periudhat.

mënyrën e përmirësimit të tyre. Në të njëjtën kohë, nxënësve duhet t'u mundësohet të marrin pjesë në vlerësimin e përparimit të tyre, si dhe përparimin e shokëve të tyre të klasës.

Nota përmbledhëse për lëndët e lira zgjedhore është një kategori përshkruese e shprehur si: Të jashtëzakonshme, të kënaqshme ose të pakënaqshme¹⁰. Ajo kryhet në bazë të: (a) rregullsisë, (b) angazhimit dhe kontributit, dhe (c) përparimit në përvetësimin e njohurive, aftësive dhe vlerave/qëndrimeve të përcaktuara në programin mësimor.

- Nota **Nuk kënaq** jepet kur nxënësi nuk është i rregullt në orët e mësimi (mungon në mënyrë të pajustificuar në më shumë se 1/4 e orëve) dhe / ose nuk përmbush shumicën e detyrave dhe / ose nuk përpiqet të kontribuojë në realizimin e suksesshëm të aktiviteteve në klasë, pavarësisht nëse përparon apo jo.
- Nota **Kënaq** kur nxënësi është i rregullt në klasa, angazhohet pothuajse gjithmonë kur merr detyra dhe përpiqet të kontribuojë në realizimin me sukses të aktiviteteve në klasë, por nuk përparon dukshëm në arritjen e rezultateve të pritura.
- Nota **Dallohet** kur nxënësi është i rregullt në orë, i kushtohet realizimit të të gjitha aktiviteteve gjatë orëve, duke kontribuar dukshëm në realizimin e tyre dhe arrin të gjitha rezultatet e pritshme.

¹⁰ Drisa është në fuqi neni 138 i Ligjit për Arsimin Fillor (Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë së Veriut nr. 161/19 dhe 229/20) kategoritë e parashikuara për vlerësimin përmbledhës të lëndëve me zgjedhje të lirë do të konvertohen në nota numerike në mënyrën e mëposhtme: *Dallohet* e barabartë me notën 5; *Kënaq* me notën 3; *Nuk kënaq* është i barabartë me notën 1.

Notat përmbledhëse jepen në tremujor dhe në fund të gjysmëvjetorit në të cilin realizohet lënda. Vlerësimi përmbledhës për tremujorin shoqërohet detyrimisht edhe me udhëzime përmirësimi që duhet të ndihmojnë nxënësin të arrijë rezultatet e pritura e të mësuarit për lëndën specifike. Notat përmbledhëse përfundimtare të dy lëndëve që nxënësi mësoi / ndoqi gjatë vitit shkollor shkruhen në shtojcën e dëftesës¹¹. Nëse nxënësi ka mësuar / ndjekur një lëndë të lirë zgjedhore në një grup nxënësish "të përzier" nga gjuhë të ndryshme mësimore, kjo theksohet veçanërisht në shtojcën e dëftesës.

¹¹ Derisa është në fuqi neni 138 i Ligjit për Arsimin Fillor (Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë së Veriut nr. 161/19 dhe 229/20) notat përmbledhëse për lëndët zgjedhore të lira shënohen në dëftesën në formën e notave numerike.

Shtojca I – Modeli i pyetësorit për të shfaqurit fillestar

(Përveç pyetjeve, udhëzimet shitesë për krijimin e pyetësorit janë shkruar me shkronja të pjerrëta. Pyetjet që nuk kanë udhëzime shitesë mund të shkarkohen plotësisht. Udhëzimet shlyhen nga versioni përfundimtar i pyetësorit që është gati për t'u dhënë.)

PYETËSOR PËR NXËNËSIT

Pyetëtori shërben për të formuar listën e lëndëve zgjedhore të lira - kjo varet nga përgjigjet që do të merren se cilat lëndë zgjedhore të lira do të ofrohen.

Pyetëtori plotësohet në mënyrë anonime - askush nuk shkruan emrin e mbiemrin e vet. Prandaj, secili nxënës duhet të përgjigjet ashtu siç mendon vërtet.

1. Rretho në cilën klasë mëson: IV V VI VII VIII IX
2. Rretho më së shumti tre nga lëndët e detyrueshme në cilën fushë shkolla do të donte të ofronte lëndë zgjedhore të lira:
 - (1) Gjuhë shqipe
 - (2) Matematikë
 - (3) Shkencat natyrore
 - (4) Historia dhe shoqëria
 - (5) Arsimi teknik dhe informatika
 - (6) Arsimi figurativ
 - (7) Arsimi muzikor
3. Rretho më së shumti tre fusha të tjera që shkolla do të donte t'u ofronte lëndë zgjedhore të lira: *(Shkolla rendit të paktën pesë fusha të ndryshme që tregojnë përmbajtje që nuk përfshihet në lëndët e detyrueshme mësimore. Më poshtë janë vetëm disa shembuj të mundshëm - pyetëtori specifik i shkollës duhet të përshtatet me interesat e nxënësve të shprehur në të kaluarën dhe në mundësitë e shkollës / mësimdhënësit. Në fund, nxënësit i jepet mundësia të sugjerojnë diçka shitesë.)*
 - (1) Modelimi i raketave
 - (2) Figurat e letrës (origami, stolitë e letrës, etj.)
 - (3) Fotografia
 - (4) Punëtori teatrore
 - (5) Gdhendje
 - (6) Gatim
 - (7) Kopshtaria dhe hortikultura
 - (8) _____ (thekso çfarë)
4. Rretho më së shumti tre fusha të mbështetjes së zhvillimit personal dhe social që shkolla do të donte të ofronte lëndë zgjedhore të lira: *(Shkolla cakton të paktën pesë fusha të ndryshme. Më poshtë janë vetëm disa shembuj të mundshëm - pyetëtori specifik në shkollë duhet të përshtatet*

me interesat e nxënësve të shprehura në të kaluarën dhe mundësitë e shkollës / mësimdhënësve. Në fund, nxënësit i jepet mundësia të sugjerojnë diçka shtesë.)

- (1) Zgjidhja e konfliktit
- (2) Njohuri financiare
- (3) Punëtori multikulturore
- (4) Ndërtimi i marrëdhënieve ndërnjerëzore
- (5) Edukimi për barazinë gjinore
- (6) _____ (thekso çfarë)

5. Rretho më së shumti tre aktivitete sportive-rekreative që shkolla do të donte të ofronte si lëndë zgjedhore të lira për të gjithë nxënësit e interesuar: *(Shkolla rendit së paku pesë lloje të ndryshme aktiviteteve. Më poshtë janë vetëm disa shembuj - pyetësi specifik i shkollës duhet të përshtatet me interesat e nxënësve të shprehur në të kaluarën dhe me aftësitë e shkollës / mësimdhënësve. Në fund, nxënësit i jepet mundësia të sugjerojnë diçka shtesë.)*

- (1) Hendboll
- (2) Volejball
- (3) Ping-pong
- (4) Badminton
- (5) Joga
- (6) Hip-hop
- (7) _____ (thekso çfarë)

JU FALEMINDERIT PËR BASHKËPUNIMIN

Shtojca II - Formulari për përgatitjen e programit mësimor për lëndën zgjedhore të lirë

(Përveç secilit element të programit mësimor, udhëzimet shpresë për përgatitjen e tij janë shkruar me shkronja të kuqe. Udhëzimet shlyhen nga versioni përfundimtar i programit mësimor.)

Lëndë zgjedhore e lirë: **XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX** *(shënohet emri i lëndës)*

LIDHJA ME STANDARDET NACIONALE

PËR LËNDËT ZGJEDHORE TË LIRA PËR ZGJERIMIN/THELLIMIN E NJOHURIVE NGA LËNDËT MËSIMORE TË DETYRUESHME:

Programi mësimor përfshin kompetencat përkatëse në fushën e mëposhtme **XXXXXXXXXX** *(shënohet fusha të cilës i përket lënda mësimore):*

Nxënësi/nxënësja di dhe/ose mund:

--	--

Nxënësi/nxënësja kupton dhe pranon se:

--	--

Programi mësimor përfshin kompetenca përkatëse shpresë në fushat e mëposhtme të Standardeve Nationale: **XXXXXXXXXX**

Nxënësi/nxënësja di dhe/ose mund:

--	--

Nxënësi/nxënësja kupton dhe pranon se:

--	--

PËR LËNDËT ZGJEDHORE TË LIRA NGA KATEGORITË TË TJERA:

Programi mësimor përfshin kompetencat përkatëse në fushën e mëposhtme: **XXXXXXXX** (*shënohen fushat të cilës i përket lënda mësimore*):

Nxënësi/nxënësja di dhe/ose mund:

--	--

Nxënësi/nxënësja kupton dhe pranon se:

--	--

REZULTATET NGA MËSIMI

Tema 1. XXXXXXXX (*shënohet titulli i temës*):

Njohuritë/aftësitë: (*frazat e mësipërme ose të ngjashme përdoren për të treguar njohuritë / aftësitë që pritet të mësohen gjatë punës në temë*)

- Kupton ndryshimin midis .../ Bën dallimin midis ...
Mund t'i identifikojë ato... / Mund të përshkruajë ...
- Mundet...
- Kupton si ...
- Kupton se ...
- Di se / I njeh ...
- Ka njohuri për ...

Qëndrimet / vlerat: (*frazat e mësipërme ose të ngjashme përdoren për të treguar qëndrimet / vlerat që pritet të fitohen gjatë punës në temë*)

- Respekton ...
- Mendon se ...
- Pranon se ... / Pranon rëndësinë e...

- I/e përgatitur të ndërmarrë aktivitete të cilat ...
- Ka një qëndrim kritik / pozitiv / negativ ndaj...
- E gjykon atë...
- Beson se ...
- Mbështet
- Kupton se ...
- Angazhohet për

Përmbajtjet (dhe nocionet) dhe numri i orëve

(Theksohen të paktën dy përmbajtje që i përkasin temës. Në kllapa, poshtë përmbajtjes, theksohen termat kryesorë. Në fund, shënohet numri i orëve të nevojshme për të punuar në temë)

Shembuj të aktiviteteve: *(Jepni më shumë shembuj për secilën përmbajtje. Shembujt e dhënë duhet të mbulojnë të gjitha njohuritë / aftësitë dhe qëndrimet / vlerat e mësipërme)*

• ...
(.....)
numri i orëve: X

•
•

• ...
(.....)
numri i orëve: X

•
•

Vazhdon në të njëjtën mënyrë me të gjitha temat e tjera të lëndës

Shtojca III – Formulari për planifikimin e orëve për realizimin e lëndës zgjedhore të lirë

(Përveç secilit element të formularit të planifikimit, udhëzimet shtesë për përgatitjen e tij janë shkruar me shkronja të kuqe. Udhëzimet fshihen nga versioni përfundimtar i planifikimit.)

Lëndë zgjedhore e lirë: XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX *(shënohet emri i lëndës)*

Tema 1. XXXXXXXX <i>(shënohet titulli i temës):</i>			
Njohuritë/aftësitë: <i>(merren nga programi mësimor për lëndën)</i>			
•			
Qëndrimet / vlerat <i>(merren nga programi mësimor për lëndën)</i>			
•			
Përmbajtjet (dhe nocionet) <i>(merren nga programi mësimor për lëndën)</i>	Data e realizimit <i>(shënohet data për secilën orë që planifikohet për punë në përmbajtjen e dhënë)</i>	Skenari i orës <i>(Shënohen aktivitetet, hap pas hapi, të cilat do të realizohen në orën e parashikuar për datën e caktuar. Aktivitetet e theksuara mund të jenë një shtjellim i hollësishëm i shembujve të aktiviteteve të dhëna në programin mësimor, por ato gjithashtu mund të jenë krejtësisht të reja.)</i>	Mjetet <i>(shënohen të gjitha që janë të nevojshme për realizimin e aktiviteteve në një orë të caktuar)</i>
•		• •	•
		• •	•

Vazhdohet në të njëjtën mënyrë me të gjitha temat dhe përmbajtjet e tjera të programit